

407de concert

Maandag 14 februari 2022

20.00 uur

Van Baerle Trio

Hannes Minnaar, *piano*

Maria Milstein, *viool*

Gideon den Herder, *cello*

Grote Zaal
Deventer
Schouwburg

culturele
ANBI

PROGRAMMA

Joseph Haydn (1732-1809)

Pianotrio in Es, Hob. XV:30 (1796)

Allegro moderato

Andante con moto

Presto

Theo Verbey (1959-2019)

Trio voor viool, cello en piano (1999)

PAUZE

Ernest Chausson (1855-1899)

Trio voor piano, viool en cello in g,

op. 3 (1881)

Pas trop lent - animé

Vite

Assez lent

Animé

Het **Van Baerle Trio** werd opgericht in 2004 door Hannes Minnaar, Maria Milstein en Gideon den Herder. Zij werden gecoacht door o.a. Menachem Pressler en Dmitri Ferschtman. Het trio won in 2011 de 'Vriendenkrans' van het Concertgebouw, in 2012 de 'Kersjesprijs' en in 2013 het ARD-concours in München. Zij kregen een Edison voor hun eerste cd-release. In de jaren 2017-2019 presenteerde het Van Baerle Trio op vier cd's de integrale registratie van Beethoven's pianotrio's, in de pers enthousiast onthaald. In 2020 volgde een vijfde Beethoven-cd met o.a. het Tripelconcert, begeleid door het Residentie Orkest onder leiding van Jan Willem de Vriend.

Hannes Minnaar studeerde bij Jan Wijn, was in 2010 prijswinnaar op het Koningin Elisabeth Concours in Brussel en ontving in 2011 de prestigieuze Borletti-Buitoni Trust Fellowship en in 2016 de Nederlandse Muziekprijs. Zijn debuut-cd uit 2012 met composities van Rachmaninov en Ravel werd bekroond met een Edison.

Maria Milstein studeerde viool bij Ilya Grubert, David Takeno en Augustin Dumay. Ze studeerde af met de hoogste onderscheidingen. Haar debuut-cd met Hanna Shybayeva won een Edison en haar tweede cd met Nathalia Milstein werd door de Nederlandse pers verkozen tot cd van het jaar. Maria won belangrijke prijzen bij internationale concoursen en ontving in 2018 de Nederlandse Muziekprijs.

Gideon den Herder studeerde bij o.a. Monique Bartels, Thomas Grossenbacher en Clemens Hagen, onder wiens leiding hij het masterdiploma 'met hoogste onderscheiding' verwierf. In 2003 werd Gideon 'Jong Muziktalent van het Jaar'. Sinds 2014 is hij solocellist van het Residentie Orkest.

Het genre van het **Pianotrio** kent een lange en veelzijdige ontstaansgeschiedenis. Tegenwoordig denken we aan drie instrumenten die op gelijkwaardige basis participeren in het muzikaal discours, maar deze emancipatie heeft een paar eeuwen tijd gevergd. De muziekgeschiedenis vermeldt een vier eeuwen oude *Sonate voor orgel, viool en cornet* van componist Biagio Marini (1594-1663). Johann Sebastian Bach publiceerde zijn *Zes sonates voor clavecimbel en viool* (BWV 1014-1019; Köthen 1717-1723) en noteerde er later bij 'voeg daar maar een viola da gamba aan toe, als u wilt.' Het 'Pianotrio' in de barokperiode: de basso continuo van een toetsinstrument (zoals de clavecimbel) in de begeleidingsrol, met een hoofdrol die weggelegd was voor twee melodie-instrumenten. Halverwege de 18de eeuw werden de rollen omgedraaid en ontstond de zgn. 'begeleide sonate', waarin juist het toetsinstrument de hoofdrol toebedeeld kreeg. Dit bleek een gouden greep: talloze werken voor clavecimbel met begeleiding door bijvoorbeeld viool en cello zagen het licht en werden enthousiast onthaald in kringen van muzikliefhebbers en in muziekmetropolen als Wenen, Londen en Parijs.

Joseph Haydn, in de muziekgeschiedenis geroemd om zijn vele originele muzikale vondsten, ging met het Pianotrio ook weer zijn eigen vernieuwende weg. Uitgaande van traditionele vormen

bleef hij deze voortdurend vernieuwen. In elk van zijn bijna veertig pianotrio's zocht hij naar nieuwe combinatiemogelijkheden en veranderde hij gaandeweg het muzikale discours: aanvankelijk vooral diverterend, uiteindelijk rijk aan stemmingen en sferen.

Het **Pianotrio in Es, Hob. XV:30** is volgens de huidige historische inzichten het laatste dat Haydn in het genre voltooide. Verrassingen die hij voor de luisteraar in petto heeft zijn vooral de vaak onverwachte modulaties in het eerste deel. Het laatste deel, met zijn scherzo-achtig karakter, doet onwillekeurig al aan Beethoven denken.

Hoewel bekend was dat **Theo Verbey** al enige tijd ziek was, werden muzik liefhebbers in 2019 toch verrast door zijn plotselinge overlijden.

Verbey voltooide in het najaar van 2019 nog zijn orkestwerk *Ariadne*, in januari 2020 door het Koninklijk Concertgebouworkest onder leiding van debuterend dirigent Santtu-Matias Rouvali ten doop gehouden. Het was de laatste in een reeks composities die Verbey schreef voor het orkest. Verbey was een ijverig en veelzijdig componist. Hij schreef ongeveer zestig originele werken, waaronder enkele soloconcerten, veel orkestmuziek en kamermuziek en daarnaast een flink aantal bewerkingen van muziek van beroemde vakbroeders, van Bach tot Stravinsky. Zijn bewerking voor orkest van Alban Berg's pianosonate, nog tijdens zijn studietijd aan het conservatorium geschreven, werd door het Koninklijk Concertgebouworkest inmiddels al tientallen malen uitgevoerd. Theo Verbey genoot in binnen- en buitenland veel erkenning als componist.

Het **Trio voor viool, cello en piano** bestaat uit twee langere hoekdelen en twee kortere middelen, die zonder onderbrekingen aaneengesloten worden uitgevoerd. Het eerste deel is in de klassieke sonatevorm, met een eerste en een tweede thema. Verbey ontleende dit tweede the-

ma aan Mozart's *Zauberflöte*, waar het priesterkoor in de tweede akte zingt: 'O Isis und Osiris, welche Wonnel!', een verwijzing naar het Osiris Trio voor wie Verbey het werk componeerde. De opbouw van het tweede deel is in ABCA'-vorm, waarin muzikale ideeën naast elkaar geplaatst worden. Het derde deel is een scherzo in ABAB'-vorm. Als basismateriaal wordt het hoofdthema uit het eerste deel hergebruikt en ook is een verwijzing naar de jazz verwerkt. Het vierde deel is in ABA'B'-vorm en is ernstig, om niet te zeggen grimmig.

Ernest Chausson groeide op in een beschermd milieu in goede welstand. Zijn opvoeding werd grotendeels toevertrouwd aan een huisleraar die hem al vroeg in contact bracht met literatuur en kunst. Op zijn vijftiende werd Chausson geïntroduceerd in

de Parijse salons en kwam hij in aanraking met kunstenaars zoals de schilders Henri Fantin-Latour en Odilon Redon en musici als Vincent d'Indy; hij leerde er het brede romantische muziekrepertoire kennen dat meestal vierhandig op piano werd gespeeld. Als vroegrijpe jongeling, ernstig, bedachtzaam, neigend tot melancholie en perfectionisme en met begaafdheid voor zowel literatuur - hij schreef korte verhalen en liet een onuitgewerkte schets voor een roman na - en tekenkunst als muziek, twijfelde hij langdurig over zijn toekomst. Hij studeerde rechten en werd in 1877 ingezworen als advocaat bij het Hof van Beroep in Parijs, maar deed vrijwel geen praktijk.

Chausson componeerde zijn eerste lied in 1877 en besloot toen, na veel aarzeling, zich geheel aan de muziek te wijden. Hij werd in 1879 leerling van Jules Massenet aan het Parijse Conservatorium. Chausson componeerde een cantate en dong mee naar de Prix de Rome, maar werd afgewezen, waarna hij zijn officiële muziekopleiding beëindigde en zijn onafhankelijkheid meende te kunnen bewijzen met zijn **Pianotrio in g, op. 3**. Inmiddels was hij wel leerling geworden van César Franck en dat

is in het Trio zeer goed waarneembaar. Later werd bekend dat de definitieve versie van het Trio pas tot stand kwam na grondige beoordeling door en vele adviezen van César Franck. Het zgn. *cyclisch principe*, de van Franck zo bekende muzikale architectuur, gekenmerkt door samenhangende thematiek in alle delen van de compositie, is ook het ontwerp van Chausson's Trio.

In het eerste deel horen we twee inleidende motieven: één ritmisch (cello) en één melodisch (viool), met een rusteloze begeleiding in de pianopartij. Daarop volgt een 'Animé', wederom met twee motieven. Het tweede deel is een Scherzo met opnieuw twee motieven, die verwickeld raken in een wilde achtervolging, dat ingetogen eindigt en tevens de inleiding is tot het derde deel, een dromerig, ietwat somber Lento met rusteloze modulaties. Het slotdeel is het spiegelbeeld van het openingsdeel, dat met grote perfectie volgens het cyclisch principe is uitgewerkt. In de lyrische slotfase lijkt Chausson alle formele regels van zich te hebben afgeschud en de vrijheid van een groot en volleerd componist te hebben verworven.

De première van het Trio was op 8 april 1882 op een concert van de Société Nationale de Musique, de organisatie die in 1871 was opgericht met als doel het componeren en uitvoeren van Franse instrumentale muziek te bevorderen. Helaas oogste Chausson's Trio geen succes. Het werd pas in 1919 uitgegeven, een miskennis die ons nu onbegrijpelijk voorkomt.

408ste Concert

Woensdag 23 maart 2022, 20.00 uur

Wyneke Jordans & Leo van Doeselaar
(piano vierhandig)

Mozart, Schubert, Ravel

programmatoelichtingen en recensies:
www.kamermuziek-deventer.nl